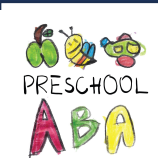

Poruchy autistického spektra

For Primary and Preschool Teachers

Obsah

1) Čo sú poruchy autistického spectra (PAS)?

2) Dôležitosť porozumenia PAS

3) Fakty a čísla

4) Ťažkosti v oblasti sociálnej

- a) Ťažkosti vytvárania priate
- b) Preferencia v samostatnej hre
- c) Porozumenie sociálnym signálom

5) Repetitívne správanie

- a) Opakujúce sa fyzické pohyby
- b) Repetitívna vokalizácia
- c) Obsesívne záujmy
- d) Rutiny

6. Ťažkosti v komunikácii

- a) Oneskorený rozvoj reči
- b) Ťažkosti v udržiavaní konverzácie
- c) Ťažkosti pri neverbálnej komunikácii

7. Senzorická senzitivita

- a) Zvuk
- b) Textúra
- c) Svetlo
- d) Chuť a vôňa

8. Rozmanité kognitívne schopnosti

- a) Sústredenie a pozornosť
- b) Exekutívne funkcie

Sebahodnotiaca aktivita

1. Umiestnite tri predmety na podlahu, pričom vzdialenosť medzi nimi musí byť dostatočná.
2. Vysvetlite účastníkom, že tieto predmety znamenajú „súhlasím“, „neutrálny“ a „nesúhlasím“ a že každý účastník by sa mal v odpovedi na vami položené otázky posunúť ku každému predmetu.
3. Začnite sériou otázok, ktoré slúžia ako ľadoborec (napr. ako sebaisto by ste sa cítili pri spievaní na verejnosti). Prechádzajte k otázkam, ktoré sa týkajú porozumenia autizmu (napr. cítili by ste sa sebaisto pri prednášaní prezentácie o príznakoch autizmu?)
4. Táto aktivita vám umožní zmerať efektivitu vašej prezentácie tým, že ju na konci opäť predstavíte s tými istými otázkami o autizme a zmeriate zlepšenie vedomostí a zručností v témach prezentácie.

Čo je PAS?

Facts About Autism

We want to have friends.

We enjoy playing games.

We can learn new things.

We might not understand how you are feeling.

Please tell us if something is going to change.

Words can be confusing for us.

Pictures help us to understand.

We might not like loud noises.

Be patient with us.

If we are upset, we need a quiet space to calm down.

twinkl visit [twinkl.com](https://www.twinkl.com)

Porucha autistického spektra (PAS) je vývinová porucha, ktorá môže spôsobovať závažné sociálne, komunikačné a behaviorálne problémy. Pojem "spektrum" v PAS odráža veľké rozdiely v problémových a silných stránkach, ktorými disponuje každá osoba s autizmom.

Dôležitosť porozumenia PAS

AUTISM

Približne 1 z 82 detí v Európe má poruchu autistického spektra* a ďalšie veľké množstvo detí zostáva nediagnostikovaných**, čo znamená, že sa v školstve pravdepodobne stretnete s dieťaťom s PAS.

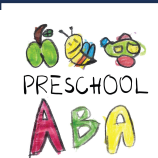
Ako učitelia v materských školách uľahčíte deťom s PAS ich prvé kontakty v kolektíve rovesníkov, ktoré ovplyvnia ich zapojenie do spoločnosti, kvalitu života a budúci úspech.

*Paz MP. (2018) *Autism Spectrum Disorders in the European Union*. European Commission

**Brugha, T., Spiers, N., Bankart, J., Cooper, S., McManus, S., Scott, F. & Tyrer, F. (2016). Epidemiology of autism in adults across age groups and ability levels. *British Journal of Psychiatry*, 209(6), 498-503. <https://doi.org/10.1192/bjp.bp.115.174649>

Hodnotenie: Dokážete vymenovať tri rôzne symptómy spojené s poruchou autistického spektra?

Spoločné príznaky PAS

Ťažkosti v sociálnej interakcii

- Problémy v sociálnej oblasti sú u detí s poruchami autistického spektra bežné.
- Tieto problémy ovplyvňujú ich schopnosť efektívne sa orientovať v sociálnom prostredí.
- V škole sa tieto problémy môžu prejavovať rôznymi spôsobmi a ovplyvňovať vzťahy s rovesníkmi, účasť v triede a na skupinových aktivitách.

Ako to môže vyzerat' v školskom prostredí?

Ťažkosti v sociálnej interakcii: Ťažkosti s nadväzovaním priateľstiev

Ťažkosti s nadväzovaním interakcií: Dieťa sa môže chcieť skamarátiť, ale nevie, ako začať rozhovor alebo sa zapojiť do hry, čo vedie k izolácii alebo k tomu, že sa hrá samo.

Jednostranné rozhovory: Rozhovory môžu byť orientované na ich záujmy, čo sťažuje rozvoj vzájomného dialógu a môže odradiť rovesníkov od ďalších interakcií.

Ťažkosti v sociálnej interakcii: Ťažkosti s nadväzovaním priateľstiev

Nesprávne porozumenie sociálnych situácií: Ťažkosti s porozumením sociálnych situácií môžu viesť k nesprávnej interpretácii zámerov rovesníkov, napríklad k tomu, že neutrálny alebo priateľský prístup považujú za nepriateľský, čo bráni nadväzovaniu priateľstiev.

Ťažkosti v sociálnej interakcii: Uprednostňovanie hry

Vyhýbanie sa spoločným aktivitám: Počas skupinových aktivít sa dieťa môže stiahnuť na okraj skupiny alebo sa namiesto zapojenia do hry venovať samotárskej hre, a to aj vtedy, keď sú aktivity navrhnuté tak, aby boli inkluzívne a zaujímavé pre všetkých.

Ťažkosti v sociálnej interakcii: Porozumenie sociálnym signálom

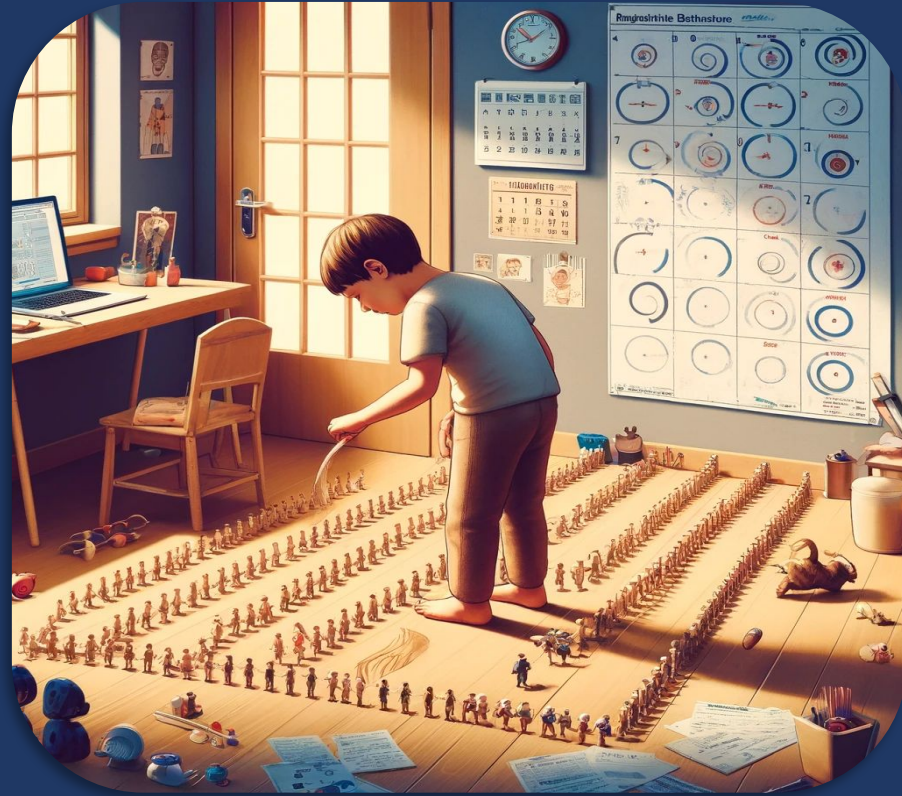

Ťažkosti s očným kontaktom: Niektoré deti sa môžu vyhýbať očnému kontaktu, pretože je im neprijemný alebo preťažujúci, čo môžu rovesníci a dospelí nesprávne interpretovať ako nezáujem alebo hrubosť.

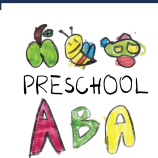
Brat' veci doslovne: Deti s poruchou autistického spektra môžu mať problémy s pochopením sarkazmu, vtipov alebo idiomatických výrazov, čo vedie k zmätku alebo doslovnému výkladu obrazného jazyka.

Repetitívne správanie

Zapájanie sa do
repetitívnych činností alebo
reči, silná potreba rutiny a
špecifických záujmov.

Ako to môže vyzerat' v školskom prostredí?

Repetitívne správanie: Opakujúce sa fyzické pohyby

- **Kolíanie:** Pohyb celého tela alebo trupu dopredu a dozadu v sede alebo v stoji.
- **Mávanie rukami:** Rýchle pohyby rukami alebo prstami hore a dole alebo pred tvárou.
- **Búchanie hlavou:** Jemné alebo silné búchanie hlavou o povrch alebo rukami.

Repetitívne správanie: Repetitívna vokalizácia

- **Echolália:** Opakovanie slov alebo fráz, ktoré počuli len nedávno alebo v minulosti.

- **Hmkanie alebo spievanie:**
Vydávanie opakujúcich sa zvukov, slov alebo hudobných tónov.

Repetitive Behaviours: Obsesívne záujmy

Fixácia na konkrétne objekty: Prejavuje intenzívny záujem o špecifické predmety, ako sú kolieska na hračkách, určité textúry alebo časti predmetov, a nie o celok.

Zhromažďovanie a triedenie: Zhromažďovanie podobných predmetov, ich precízne zoraďovanie alebo triedenie podľa určitých kritérií (farba, veľkosť, tvar).

Repetitívne správanie: Rutiny

Trvanie na rovnakosti:

Ak sa zmení rutina alebo ak predmety nie sú na svojom obvyklom mieste, dieťa sa rozruší.

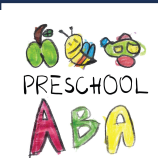

Opakovaná kontrola: Častá kontrola konkrétnych predmetov alebo situácií s cieľom uistiť sa, že sú v určitom konkrétnom stave alebo kondícii.

Senzorické Senzitivita

- Senzorická senzitivita (citlivost) je bežným prejavom porúch autistického spektra
- Jedinci môžu mať zvýšené alebo znížené reakcie na zmyslové podnety.
- Tieto senzorické podnety môžu významne ovplyvniť prostredie, v ktorom sa dieťa učí, a jeho pohodlie v triede.

Ako to môže vyzerat' v školskom prostredí?

Senzorická Senzitivita: Zvuk

•Zvýšená citlivost:

Niektoré deti môžu považovať bežné zvuky za nadmerné alebo bolestivé, napríklad zvonenie školského zvončeka, bzučanie žiaroviek alebo hluk pri skupinových aktivitách. To môže viesť k stresu, zakrývaniu uší alebo vyhýbaniu sa hlučným miestam.

•Znížená citlivost:

Niektoré deti môžu vyhľadávať špecifické zvuky alebo sa zdajú byť ľahostajné k hlasným zvukom a následne nereagujú na slovné pokyny alebo inštrukcie.

Senzorická Senzitivita: Textúra

- **Vyhýbanie sa činnostiam alebo ich uprednostňovanie:** Niektoré činnosti zahŕňajúce plastelínu, piesok alebo prstové farby môžu byť pre niektoré deti stresujúce, zatiaľ čo iní môžu tieto textúry uprednostňovať a venovať sa výlučne im.

- **Nepříjemné pocity pri nosení oblečenia:** Určité látky alebo štítky na oblečení môžu byť pre dieťa iritujúce, rozptyľovať ho alebo mu spôsobovať nepříjemné pocity, čo vedie k uprednostňovaniu nosenia špecifických, mäkších materiálov.

Senzorická Senzitivita: Svetlo

- **Uprednostňovanie tlmeneho alebo prirodzeného osvetlenia:** Deti môžu vyhľadávať priestory s tlmenejším osvetlením alebo uprednostňovať prirodzené svetlo, ktoré ich upokojuje alebo sa pri ňom ľahšie sústredia.

- **Ťažkosti s jasným alebo fluorescenčným osvetlením:** Niektoré deti môžu považovať jasné alebo blikajúce svetlá za nepríjemné alebo rušivé, čo vedie k žmurkaniu, bolestiam hlavy alebo snahe vyhýbať sa jasne osvetleným priestorom.

Senzorická Senzitivita: Chuť a Vôňa

Selektívne stravovanie: Citlivosť na chuť, vôňu alebo štruktúru potravín môže mať za následok veľmi selektívne stravovanie, ktoré ovplyvňuje aj skupinové desiaty alebo školské jedlá.

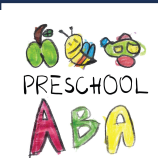
Reakcie na pachy: Deti môžu silne reagovať na určité pachy, napríklad potravín, čistiacich prostriedkov alebo parfumov, čo môže viesť k vyhýbaniu sa im alebo k zvýšenému stresu.

Rozmanité kognitívne schopnosti

Kognitívne schopnosti môžu byť rôzne: od dieťaťa s výrazným narušením v oblasti komunikácie, vysokým výskytom problémového správania a ťažkosťami pri osvojovaní si nových zručností až po dieťa s nadpriemernými intelektovými schopnosťami a miernymi problémami v oblasti sociálnej interakcie.

Ako to môže vyzerat' v školskom prostredí?

Rozmanité kognitívne schopnosti: Inteligencia

- **Nadpriemerná inteligencia:** Deti môžu vykazovať výnimočné schopnosti v špecifických oblastiach, ako je matematika alebo umenie, často označované ako „roztrieštené schopnosti“ alebo „ostrovčeky schopností“.

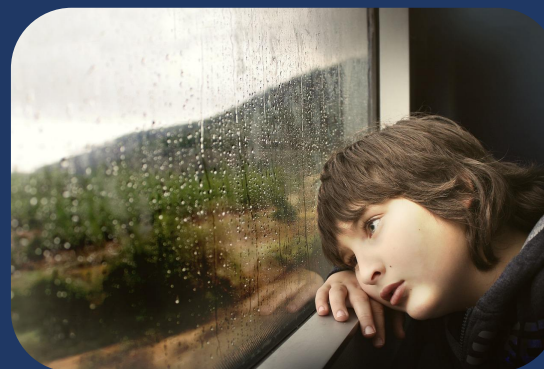

- **Ťažkosti v oblasti intelektuálneho fungovania:** Iné osoby môžu mať ťažkosti s tradičnými vzdelávacími metrikami a kognitívnymi úlohami a vyžadujú si výraznejšiu podporu.

Rozmanité kognitívne schopnosti: Sústredenie a Pozornosť

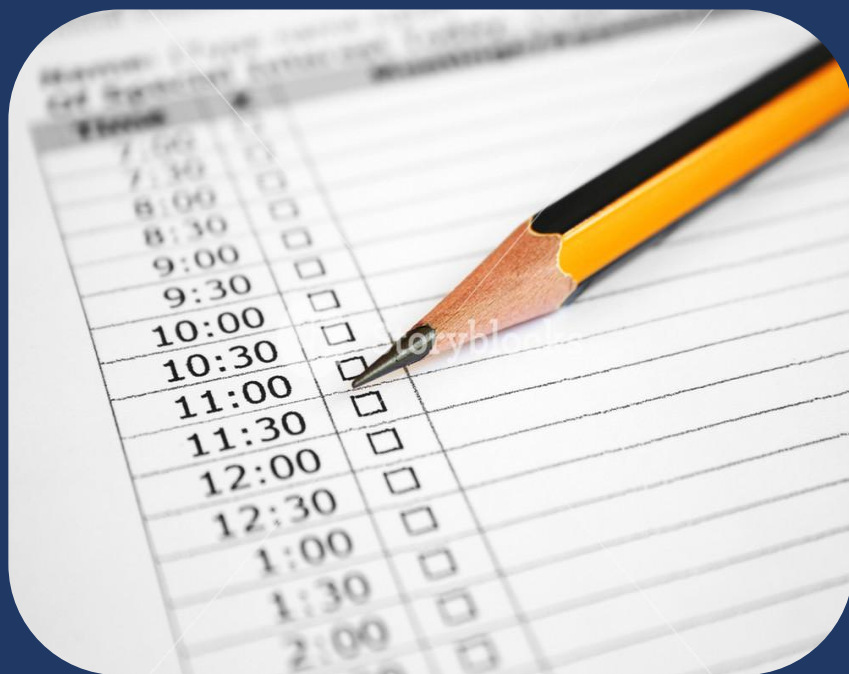

- **Hyper-focus on Areas of Interest:** Children with ASD may show intense focus on subjects of personal interest, sometimes at the exclusion of other activities or learning areas.

- **Zameranie sa na oblasti záujmu:** Deti s poruchou autistického spektra sa môžu intenzívne sústrediť na predmety osobného záujmu, niekedy s obmedzeným záujmom o iné činnosti alebo vzdelávacie oblasti.

Rozmanité kognitívne schopnosti: Exekutívne funkcie

- **Problémy s plánovaním a organizáciou:** Ťažkosti s exekutívnymi funkciami môžu ovplyvniť schopnosť dieťaťa organizovať úlohy, dodržiavať viackrokové pokyny a efektívne hospodáriť s časom.

Ťažkosti v komunikácii

Oneskorený vývin reči,
ťažkosti s udržiavaním
konverzácie a ťažkosti v
neverbálnej komunikácii.

Ťažkosti v komunikácii: Oneskorený vývin reči

- **Obmedzené používanie slov:** Dieťa môže mať v porovnaní s rovesníkmi výrazne menšiu slovnú zásobu a slová používa len veľmi zriedkavo alebo ich nepoužíva vôbec, pričom sa pri vyjadrovaní svojich potrieb a želaní spolieha skôr na gestá alebo ukazovanie. Mladšie deti môžu mať v porovnaní s rovesníkmi obmedzené množstvo hovorených slov alebo nemusia hovoriť vôbec.

Ťažkosti v komunikácii: Ťažkosti v udržiavaní konverzácie

- **Nepochopenie spoločenských pravidiel konverzácie:** Dieťa môže skákať do reči alebo rozprávať cez druhých, nie však z hrubosti, ale kvôli nepochopeniu pokynov na určenie poradia v rozhovore. Môže tiež nereagovať na svoje meno alebo ignorovať snahy o nadviazanie rozhovoru.

Ťažkosti v komunikácii: Ťažkosti v neverbálnej komunikácii

Ťažkosti s interpretáciou reči tela: Môžu mať problém porozumieť tomu, čo im ostatní vyjadrujú rečou tela, nerozumejú signálom, ktoré naznačujú emócie, pozvania do hry alebo potrebu osobného priestoru.

Ťažkosti v komunikácii: Ťažkosti v neverbálnej komunikácii

Nezvyčajný tón hlasu: Reč môže mať nezvyčajný tón, výšku alebo rytmus. Napríklad, reč môže byť monotónna, príliš formálna alebo zniet', akoby napodobňovala postavu z televízie.

Obmedzené používanie gest: Dieťa nemusí používať bežné gestá, ako je mávanie na rozlúčku, ukazovanie na predmety záujmu alebo prikyvovanie na znak áno alebo nie, čo môže sťažovať interpretáciu jeho komunikácie.

ZHRNUTIE

- Deti s poruchou autistického spektra môžu mať v škole rôzne prejavy správania ako dôsledok symptómov autizmu, ktoré ovplyvňujú ich priateľstvá, účasť na vzdelávaní a celkovú spokojnosť.
- Učitelia musia byť pripravení a poznať metódy a stratégie založené na dôkazoch na zvládanie problémových situácií s cieľom zabezpečiť deťom pozitívne podmienky na vzdelávanie.
- V nasledujúcich prezentáciách sa dozviete viac o tom, ako zvládnuť problémové správanie, s cieľom zaistiť inkluzívne vzdelávanie detí s poruchou autistického spektra.

Ďakujeme

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

